

A Rákócziak családi történetéhez.

(Befejező közlemény.)

I. György fejedelem

Zsigmond fejedelem és Gerendi Anna fia; született 1593. június 8-án;¹ megkezdte pályáját mint váradi kapitány; 1615. ápr. 22-én és 1616. február 17-én a császárnak ónodi főkapitánya; 1617-ben esászári tálnok, ónodi főkapitány és azóta Borsodmegye főispánja; 1619-ben Bethlen felső-magyarországi tábornoka Kassán és a mellett trónralépéseig borsodi főispán. 1630. november 26-án Erdély fejdelmévé választották meg és ugyanazon év december 22-én intronizálták. 1644-ben a svédekkel és francziákkal szövetségbe, megtámadta III. Ferdinándot, elfoglalta Kassát, a bányavárosokat és egészen Galgóczig hatolt; 1645-ben bevonult Nagyszombatba, szept. 16-án azonban a linezi békét kötötte, melynek értelmében a magyarországi északnyugati megyéket megtartotta és a protestánsok Magyarországon vallás-szabadságot kaptak; meghalt „forró lázban“ 1648. okt. 11-én; eltemettetett Gyulaféjérváron.²

Első neje állítólag a Bethlen-családból származott,³ de ez, ha egyáltalában létezett, nem sokáig élhetett, mert György már 1616 április 16-án Ratold nb. Lorántfi Mihály és Gutkeled nb. Zeleméri Borbála leányával: Zsuzsánnával lépett házasságra. A fiatal asszony atyja Sárospatak birtokosa. Zsuzsánna maga 1600. körül született. Tevékeny részt vett férje oldalán a kormányzás ügyeiben

¹ Századok 1872, 56. — ² Történelmi Tár. 1887., 433. — ³ Moréri Lexikonja szerint (1740. évi kiadás, VII. 15.) nejeének atyja István Bethlen Gábornak fivére lett volna, a mi nem valószínű, mert István 1582-ben született, így 1614—1615. táján csak 32—33 éves ember volt, kinek leánya akkor még alig mehetett férjhez. Tény azonban, hogy Bethlen István 1620. július 15-én György fivérért, Zsigmondot és 1629. febr. 16. óta számos levélben Györgyöt is „fraternek nevezi. (Történelmi Tár. 1894., 459. 1895. 136. skk.)

Létezik Bethlen Gábornak fivérének leánya Zsuzsánna 1600 körül született

és élénk levelezést vitt. Férje halála után Sárospatakra vonult vissza, hol 1660. április 18-án meghalt.

E házasságból négy fiú származott:

1) *Sámuel*; született 1618. június 27-én. Korán betegeskedett. Lorántfi Zsuzsánna Sárospatakból 1621. márczius 16-án azt írja férjének, hogy „esináltasson Samulkának vagy két süvegesét“; ugyanazon évi június 10-én Sárospatakból írja neki: „a gyermek állapota felől kegyelmednek azt írhatom, hogy tegnap három óra tájban a gyujtvány-hideg kezdte lelni; de isten kegyelmességéből megint csakhamar elállott róla; a doktor biztat, hogy addig el sem megyen, míg jó állapotra nem hozza; a gyermeket igen gilisztásnak mondja és arról is italt esinált s mindennap ezt adjuk innia, reá felelt, hogy belöle kiveszti azt is“; — június 27-én pedig ugyanonnan írja neki: „az kis Samulkát is nem arányozhatjuk, ha leli-e a hideg, avagy nem, csak azonban vagyon. Czeglédi uram küldött valami kenetet Séresről és mindennap azzal kenettettem, egyébképen nem volna semmi nyavalyája, az mint arányozzuk“.¹ Sámuel pedig nemsokára meghalt, mert többé nem találkozunk vele.

2) *II. György*, a későbbi fejedelem (lásd alább.)

3) *IV. Zsigmond*, a kiról majd alább lesz szó.

4) *Ferencz*, ki az eddigi irodalom szerint öt éves korában halt meg. Az én kutatásaim azonban a következő pozitív adatokat szolgáltatják: Czeglédi János 1624. július 17-én Rákózei Györgyhez intézett levelében írja² „Hogy az úristen asszonyomat (t. i. a fejedelem nejét) ő nagyságát új és kedves vendéggel látogatta, szívem szerint hallom . . . kívánom is ő szent felségétől, hogy ő nagyságát több édes magzattal . . . tartsa meg és mostani ágyából gyógyítsa.“ *Ferencz tehát 1624. júliusában született.* György és Zsigmond herczeg azt írja atyjának 1628. augusztus 16-án: „hogy kedves Ferijükkel („cum Franciscello“) jól érzi magát. E Ferencz továbbá azonos azon gyermekkel, ki 1631-ben Zsuzsannával Sárospatakon tartózkodott; tudjuk, hogy 1631. május 26-án még élt, mely napon Brandenburgi Katalin nyilvánítja, hogy Ferenczet esetleges várományosául kijelöli.“³ *1632-ben azonban már meghalt.*⁴

¹ Történelmi Tár 1894., 472, 474, 475. — ² Ugyanott 1894. 672. —

³ Ugyanott 1878., 195. 1884., 71. 1895., 127. — ⁴ Századok 1875., 314.

IV. Zsigmond

született 1622. jul. 16-án. 1643-ban a székelyek főkapitánya. 1644. és 1649-ben ugyanaz; a linezi béke megkötése után megbízta őt atyja a magyar megyék közigazgatásával.¹ Egy ideig kísérleteket tett a kozák királyság megnyerésére. Meghalt gyermekek hátrahagyása nélkül 1652. február 4-én; eltemették Gyulafejérvárott 1652. április 28-án.²

Az özvegy Zsuzsanna és II. György fejedelem Zsigmondnak előkelő menyasszonyt keresett. Bisterfeld, az ismert gyulafejérvári tanár, a Rákóczi-család érdekeinek buzgó képviselője, Zsigmondnak többi között azt írja Gyulafejérvárból 1649. augusztus 3-án: „A házassági ügyet véleményem szerint nem szabad elhalasztani, attól félek, hogy a halasztás által a heszszenit (t. i. a hesseni menyasszonyt) elvesztjük. Sengelius úr, a nassauai gróf titkos tanácsosa és barátom a következőket írja nekem július 12/22. Dillenburghól: „Írtam a minap tőled említett nagy ügyben legbizalmasabb barátomnak Kasselbe; még nem válaszolt, de válaszáat minden órában várom és azt hiszem, hogy követetek azon udvar összes viszonyairól titeket értesíteni fog. . . . Találhatni különben Németországban még egyéb arra való személyeket. Református felekezeti herezegnők között a heszszenin kívül más nem ismerek, kivéve a cseh király három leányát, kiknek legifjabbika a legszebb. Korukat, hozományukat és egyéb viszonyaikat nem ismerem. Egynéhány szép herezeglány van Anhaltban is, ezeken kívül Hessen-Darmstadtban is, de ezek lutheránusok, fiatalok, szépek és jó nevelésűek, hozzá még a szász választófejedelem unokái. Van aztán sok a mi vallásunkbeli leány, kiknek egyike az itteni udvarban János Lajos nassauai gróf leánya; ennek van hercegi rangja, szép és jó nevelésű, azt hiszem, hogy mindezeket megnyerhetnők.“³

¹ Történelmi Tár 1889., 340. — ² Ugyanott 1880., 797. 1881. 396. V. ö. Századok 1875., 317. — ³ 1649. november 2-án azt jelenti Bisterfeld a fiatal herezegnőnek, hogy a nassauai gróf leánya szép ugyan és jól nevelt, de már 26 éves és így tehát már fiatalságának első virágzásán túl: bizalmi embere azt hiszi, hogy ily körülmények között a herezegnő nem fog tetszeni. Az anhalti herezegnő igen szép. Ha a heszszeni vagy orániai eljegyzés meg nem történne, azt gondolja a bizalmi férfi, hogy vagy Darmstadtra, vagy a pfalcai választófejedelem igen szép 18 éves nővérére kellene gondolni, kit Rulich és Sengel is

„Magam (t. i. Sengel) hozzáteszem, hogy e János Lajos vitéz Jánosnak, orániai Vilmos fivérének a fia, ki 1629-ben a papismusra áttért, Münsterben esászári követ volt, a esászárnál nagy kegyben részesül, különben igen derék fejedelem; neje a Lippe-család tagja, igen gazdag volt és a mi vallásunkban halt meg, miután leányának különfélélt hagyományozott és nevelés végett a buzgó református dillenburgi grófnak átadta, ki a református hitben nevelte; a hercegleány lelkes híve a református felekezetnek.“

„Barátom továbbá még mondja: „Tudod azt is, hogy a német hercegek és grófok leányai valami nagy hozományt nem kapnak és a firokonok miatt az ingatlan birtokokban nem igen részesek; legfeljebb 10—20,000 imperialisig érő hozományt kapnak; jelenleg azonban egyetlen-egyét sem ismerek az egész országban, ki annyit kapna, kivéve a kasselit, darmstadtit és hadamarit. A kasseli teheti saját vagyonából, mert fivére jól gondoskodott róla; a darmstadti nagyatyjának, a szász választófejedelemnek segítségével teheti; a nassau-hadamari a esászár segítségével, kinek kegyét atyja élvezi, minthogy őt — a mint megbízható forrásból értesültem — herceggé akarja kinevezni.¹

1649. december 31-én írja Zsigmondnak: „Mit mondjak a pfalezgrófnőről? Ha Henrietta idővel előbbi arzáat vissza nem kapja (nem ragyás, csak májfoltos), akkor csak a legfiatalabb, Zsófia, maradna hátra, kit Rulich úgy alakja, mint erkölcesi miatt ajánl és júliusban írt levelében majdnem biztosra vesz.“²

1650. október 16-án a Károly Lajos pfalezgróf, Erzsébet Karolina örgrófné, Lorántfi Zsuzsánna, I. György fejedelem és Rákóczy Zsigmond között, ez utóbbinak pfalezi V. Frigyes (volt esch király) leányával, Henriettával történendő eljegyeztetése ügyében folytatott alkudozások be lettek végezve. Az illető okíratból arról értesülünk, hogy Zsigmond követei Mednyánszki György és Padányi Gergely voltak és hogy az egybekelést régi számítás szerinti 1651. márczius 25-ére kitűzték; május 14-én (ugyanazon számítás szerint) az összes érdekelt felek peeséteivel ellátott okírat, a mindkét részről arra felhatalmazott képviselőktől (Mednyánszki György, Berényi Ferencz,

ajánlanak; így kapunk rögtön szövetséget a brandenburgi pfalezgróffal és az angolokkal, kiknek nagy befolyásuk van Konstantinápolyban. (Történelmi Tár 1890., 229—230.) — ¹ Történelmi Tár 1887., 661—662. — ² Ugyanott 1890., 231.

Rédei Ferencz, báró Wolzogen János Lajos, Crunbergk György Ábrahám) közzétetett.¹ A Rákócziaktól Gyulaféjérvárott 1651. február 16-án kiállított okiratban Zsigmond a „munkácsi és makoviczai herczeg, Szatmár és Szaboles ura” czímet viseli. 1651. május 7-én Frigyes Vilmos brandenburgi választófejedelem arról értesíti a völegényt, hogy a Krossenben történendő egybekelésre képviselőivé Knesebeck Tamást és Kleist Ewaldot jelölte ki; 1651. május 19-én azt írja Erzsébet Zsigmondnak, hogy az egybekelés per procurationem már megtörtént. Zsigmond képviselői voltak: Rédei Ferencz, Berényi György és Mednyánszki György; most következtek a külföldi fejedelmekhez küldött meghívókra a válaszok; írt Jakab kurlandi herczeg, János Kázmér lengyel király, György liegnitz-briegi herczeg, az egybekelés pedig Sárospatakon tartott június 26-án.²

A fiatal pár boldogsága nem tartott sokáig, mert Henrietta (szül. 1626. július 7-én) már 1651. szeptember 28-án 25 éves korában meghalt; október 10-én temették el Sárospatakon.³

II. György fejedelem

I. György fia; született Sárospatakon 1621. január 30-án. 1640. augusztus 14. óta váradi főkapitány és Biharmegye főispánja; még atyja életében Gyulaféjérvárott 1642. február 19-én Erdély fejedelmévé megválasztva, az 1644. évi hadjárat alatt Erdély kormányzatával lett megbízva. 1648. október 11-én átvette a kormányt. Hogy a lengyel koronát megkapja, szövetségre lépett Chmelnicki Bogdán kozák hetmannel; Moldvával és Oroszországgal 1657-ben háborút vezetett a lengyel király ellen; tábornoka, Kemény János, elfoglalta Varsót, de a vele szövetségelt svédok visszavonulása és a július 3-án szenvedett esatavesztés rákényszerítette Györgyöt, hogy lealázó feltételek alatt békét kössön; ez pedig bukását okozta, a mennyiben a szultán, kinek akarata ellenére háboruskodott, őt fejedelmi méltóságától megfosztotta és ellene hadsereget küldött, melynek túlnyomó ereje ellen György mit sem tehetett. Az erdélyi rendek már 1657. november 1-én Rédei Ferenczet és ennek lemondása után 1658.

¹ Történelmi Tár 1890., 597—602; V. ö. 1889., 455. — ² Ugyanott 1879., 607. 1890., 229, 231, 608, 614, 627, 630.; 1891., 81, 82, 84, 88, 92, 98. A lengyel király képviselője: Pleszenicei Fredro András Miksa. — ³ Századok 1875., 317. Történelmi Tár 1891., 215. 217.

október 4-én Baresai Ákost választották fejedelemmé. György azonban 1659. januáriusában visszafoglalta Erdélyt és fejedelmi székét; de ez sem segítette rajta, mert nem tudta magát a törökök ellen tartani. Nagyszebennek eredménytelen ostromlása után 1660. május 29-én Szászfenes és Gyalu között, a budai basa ellen vívott harcban halálos sérülést szenvedvén, Nagyváradra vitték, hol fiával Ecsedről hozzá sietett neje öt június 7-én már nem találta életben. Eltemették Sárospatakon.¹

Neje, néhai somlyai *Báhtori* András leánya: *Zsófia*, született 1629-ben. A fiatal pár kézfogása Somlyón történt 1641. jul. 29-én;² 1642. szeptember 20-án még jegyesek. I. György fejedelem a jegyesek egybekelését 1643. február 3-ára tűzte ki.³ *Zsófia* meghalt *Munkács*on 1680. június 14-én.⁴

Egyetlen gyermeke volt: *Ferencz*. 1650. márczius 25-én azt írja ugyan *Bisterfeld*, hogy a fejedelemné viselő; ⁵ de az illető gyermekről nincs tudomásunk.

I. *Ferencz* fejedelem

született 1645. február 24-én. Atyja kívánságára megválasztották ugyan Erdély fejedelmévé, de atyjának bukása következtében nem juthatott kormányra. Atyja halála után anyjával magyarországi birtokára vonult vissza, hol anyja rábeszélésére a katolicismusra áttért. 1664. szeptember 14-én megkapta az örökös sárosi grófságot.⁶ Miután részese volt a *Zrinyi-Wesselényi-féle* összeesküvésnek, a tiszavidéki felkelés legyőzete után csak anyjának közbenjárására menekült a büntetéstől. Meghalt *Makoviczán* 1676. július 8-án; eltemettetett *Kassán*.

Neje *Ilona*, *Zrinyi* Péter horvát bán és *Frangepán* *Katalin* leánya, született 1643-ban. *Ferencz* anyja 1666. január 2-án *Bars*-megye közönségét a már megtörtént eljegyzésről értesítvén, a *zborói kastélyban* történendő egybekelést ugyanazon évi márczius 1-ére tűzi ki; 1666. február 21-én a menyasszony és anyja már úton van. *Parniczán* (*Árvamegyében*) töltötték az éjt; márczius 2-án megtörtént *Zborón* az egybekelés a bán és neje jelenlétében.⁷ *Ilona* férje

¹ Történelmi Tár 1881., 397. V. ö. 1888., 421. — ² Századok 1875., 317. —

³ Történelmi Tár 1893., 311, 312, 313. V. ö. 1880., 369. — ⁴ Századok 1859., 329. — ⁵ Történelmi Tár 1888., 299 — ⁶ Lib. Reg. XIII. 127. — ⁷ Történelmi Tár 1889., 447; 1893., 58.

halála után gyermekei nevelésének szánta magát. 1682. június 16-án Thököli Imrével (kivel már 1678. óta közelebbi viszonya volt) lépett második házasságra. Ennek oldalán az akkori mozgalmas politikai eseményekben tevékeny részt vett. Férje ellenségei két évig ostromolták őt munkácsi várában, míg a várat hősies ellentállás után 1688. január 4-én átadta. Ugyanazon évi márczius 20-án gyermekeivel együtt Bécsbe hozatott és az Orsolyák zárdájában őrizet alá helyeztetett. 1692-ben engedélyt kapott arra, hogy férjét — de csak gyermekei nélkül — meglátogassa. Elkísérte ezt 1699-ben konstantinápolyi száműzetésébe, 1700. szeptember 23-án Nikomédiába, hol 1703. február 18-án az úgynevezett virágok-mezején meghalt. Tetemét márczius 8-án hajón hozták Konstantinápolyba, hol a galatai Benedek-jezsuita templomban eltemették.

Első férjétől György, Ferencz és Julia[anna] Borbála nevű gyermekei születtek.

György, I. Ferencznek legöregebb fia, született 1667. október havában; meghalt még ugyanazon évben.

Juliánna Borbála, ki a bécsi Orsolyák zárdájában élt, született 1672-ben. 1691-ben férjhez ment gr. *Aspremont Ferdinánd Gobert*hez; meghalt 1717. május 24-én. Férje (született 1643-ban) westpháliai születésű ember, ki fiatal korában bajor szolgálatba lépven, a bajor csapatokat mint császári altábornagy Budánál vezényelte; 1687-ben eszéki parancsnok; 1690-ben a törökök ellen szerencsétlenül harcolván, Bécsben fogságba tették; 1694. november 29-én megkapta a magyar indigenátust; ¹ meghalt 1708. február 1-én. Utódait a következő tábla mutatja:

Aspremont Ferdinánd Gobert † 1708 február 1-én

Nejei: 1) 1678. Orániai-Dillenburgi Charlotte, szül. 1643 jun. 2 † 1686 márcz. 2.

2) 1691. Ráéczi Julianna Borbála, szül. 1672 † 1717 május 21.

1) Charlotte Mária
Gobertina
apáca, † 1702—4.

2) József Gobert
szül. 1691. febr. 2 † 1720
május 3 Neje: 1711
Turinetti Charlotte.

2) Károly Gobert
Neje:
hg. Esterház Terézia.

2) János Gobertina
Francia,
szül. 1698-ban.

János Gobert 1735.

János Gobert † 1819. sept. 19.
Neje: gr. Batthyányi Rozina.

Mária Anna, szül. 1787. márcz. 1.

Férje: 1807 febr. 22. gr. Erdödi György, szül. 1785 jun. 17.

¹ Lib. Reg. XXIII. 358.

Az utóbbi házasság révén a Rákócziak birtokai a levéltárral együtt az Erdődi-család birtokába kerültek.

II. Ferencz fejedelem.

Családjának e legkimagaslóbb alakja született 1676. márczius 27-én a borsi kastélyban. Miután atyját még csecsemő korában elvesztette, anyja és ennek második férje Thököli Imre vette át nevelését. Munkács bevétele után nővérével együtt Bécsbe hozatott, mire későbbben Kollonics biboros felügyelete alatt jezsuiták nevelték előbb Neuhausban, aztán Prágában 1693-ig. 1693-ban Strattmann minister közvetítése folytán nagykorúsították, mire örökölt jószágainak legnagyobb részét visszakapta. Olaszországban töltött egy évi tartózkodás után 1694-ben színlag a Rajnavidéken táborozott császári hadseregbe lépett, tényleg azonban csak azért, hogy 1694. szeptember 26-án Kölnben Hessen-Rheinfelsi Károly fejedelem leányával, Charlotte Amáliával egybekeljen. — Nősülése után felváltva Bécsben és magyarországi birtokain élt, míg Sároson állandó lakóhelyét felütötte. Itt kereste őt fel 1700-ban Villars, a francia király követe, ki a királynak az erdélyi fejedelemség megszerzésére czélzó támogatását neki felajánlotta. Az ez ügyben a francia udvarral létrejött titkos szövetség az eperjesi parancsnok, Longueval, árulása által Bécsesél közöltetett, mire őt a bécsi kormány 1701. április 18-án Sárosban letartóztatta és Bécs-Ujhelybe vitette. Ugyanazon évi november 7-én sikerült neki azonban a kiszabadulás, mire Lengyelországba menekült; itt találkozott Beresényi Miklóssal, mire mindketten a francia udvarral újabb érintkezésbe léptek. Ennek az lett a következése, hogy Ferencz 1703. júniusában Munkáeson megjelent és innen nyolcz évig tartott harczát megkezdé. 1704. július 6-án erdélyi fejedelemmé, 1705. szeptember 18-án Magyarország vezérlő fejedelmévé választatott. 1707. június 14-én az ónodi országgyűlésen az uralkodó Habsburg-családot trónvesztesnek nyilvánítá. A bécsi udvar azonban nem akarta őt erdélyi fejedelemnek elismerni, a hadi szerencse nem kedvezett neki s. miután a szatmári békefeltételeknek nem akart eleget tenni, elhagyta hazáját 1711. február 21-én. Lengyelországon keresztül Angolországba, 1713. kezdetén Franciaországba ment, hol XIV. Lajostól évi 130.000 forintnyi járadékot kapott; itt megírta önéletrását és harczai történetét; a bécsi udvar

ármányai miatt 1717-ben elhagyta Franciaországot és Konstantinápolyba ment, innen 1718-ban Jenikőbe, 1720-ban Rodostóba, hol 1735. április 8-án meghalt. Tetemét a konstantinápolyi Benedek-templomban helyezték el örök nyugalomba; itt találta meg Thaly Kálmán 1889. október 7-én földi maradványait.

Neje: *Hessen-Rheinfelsi Charlotte Amália*, született Hessen-Wanfriedban 1679. márczius 8-án. Szülõi Hessen-Rheinfels-Wanfriedi Károly herceg (szül. 1649. † 1711. márczius 3-án) és Leiningen-Dachsburg Alexandra Julianna († 1703. április 19-én). Férje bukása után 1707-ben Szászországba, innen Danzigba és Franciaországba vonúlt, hol Párisban rövid betegség után 1722. február 18-án este 7 órakor meghalt; tetemét a párisi Chezmidy-apáczárda sirboltjában helyezték el.

II. Ferencz utódai.

a) II. Ferencznek első gyermeke Kistapolcsányban született 1696. május 28-án és Lipót esászáur (keresztapja) után a *Lipót* (György, József) nevet kapta (második keresztapja bádeni Lajos herceg). A fiu 1699. óta szünetlenül betegeskedett, mire őt 1700-ben Lőcsére a híres Spillenberger orvoshoz hozták; itt meghalt 1700 január végén vagy február kezdetén.

b) 1700. augusztus 17-én született Bécsben a fejedelem himmelpförtutezai házában József, ki e nevet keresztapja, József király után kapta. Ferencz e fia születését augusztus 21-én a vele rokon udvarokkal közölte. Atyjának elfogatása után József a bécsi udvar felügyelete alá került, ki őt — marchese di San Carlo név alatt — csak tökéletlen nevelésben részesítette. 1723. július 3-án kapta a Szieziliában fekvő Romanuccio és Murciano nevü jószágokat, de még 1723-ban Olaszországból Bécsbe hívták vissza, hol évi 7000 forintnyi járadékot kapott; 1734. júliusában sikerült neki Bécsset elhagyni, homnan előbb Velenczébe, innen Bolognába és november 23-án Rómába érkezett. 1735. kezdetén Nápolyba jött, novemberben Párisba, 1735. december 17-én Madridba; 1734. óta az atyjától kapott „munkácsi herceg” ezímmel élt. Atyja halála után a porta magához hívta; 1736. december 5-én Gallipoliba érkezett. A szultán segélyével magyar önkéntes csapatot szervezett; azzal táborozott Viddin, Orsova, Fétiszlán és a székely határon 1737-től 1738-ig;

manifestumot' bocsátott ki és minden módon megkísérlette, hogy az erdélyi fejedelmi koronát valahogy megszerezze; de miután 1737. óta — mióta Törökországot elhagyta — folytonosan betegeskedett, meghalt Csernavodán 1738. november 10-én, hol egy ottani görög templomban eltemették. Végrendeletét 1738. november 7-én írta¹

Törvényes neje nem volt. Igaz ugyan, hogy leányának anyja a párisi, ma ornansi Visitation de St. Marie nevezetű apáca kolostor jegyzőkönyveiben *Marie de la Coutancière* néven van bejegyezve,² de Józsefnek már idézett végrendelete másképen adja elő a dolgot. József e végrendeletében Jozefa Charlottát csak természetes leányának („nostre fille naturelle“) vallja s anyját „*madame de Peravex*“-nek mondja; egy későbbi passzusban Peravex bárónőről szól, kinek, hogy Franciaországba visszatérhessen, ezer piastert hagyományoz. Marie de la Coutancière³ egy poitou-beli családból származott és világos, hogy valamely Peravex nevű bárónak elvált neje vagy özvegye volt, midőn Rákóczi Józseftől leánya született; hogy ama zárdajegyzőkönyvbe magát születési nevén bejegyeztette, arra mindenesetre nyomós okai lehettek.

Jozefa Charlotte, József herczegnek természetes leánya, született Párisban 1736. december 11-én; életét a Besançon melletti de la Visitation de St. Marie d' Ornansi zárdában töltötte, hol 1780. július 3-án meg is halt; ő a Rákóczi-család utolsó sarja.

c) *György*, II. Ferencznek ifjabb fia, Bécsben született 1701. augusztus 8-án; őt is a bécsi udvar neveltette, kitől a *marchese della santa Elisabeta* czímet kapta. 1723. július 23-án III. Károly királytól a Sziciliában fekvő del Contrasto és Valle di Giunchi nevű birtokokból álló grófságot és 2500 sziciziliai forintnyi évi járadékot kapott azon feltétel alatt, hogy ő és utódai a Conte di Giunchi nevet viseljék; de még 1723-ban vissza kellett térnie Bécsbe, hol számára 6000 forintnyi járadékot tűztek ki. 1726. kezdetén neki is sikerült Bécsét elhagyni, honnan Velenczére és onnan Párisba utazott és 1727. június 15-én Rodostóba érkezett, hol atyjától a „*makoviczai herczeg*“ czímet kapta; 1728. márczius 23-án Párisba utazott, hogy elhanyagolt műveltségét ott tökéletesítse. Itt megismerkedett *Bethune*

¹ Történelmi Tár. 1890, 414. — ² Lásd Thaly Kálmán cikkét a Turulban (1892. 153.). — ³ Igy és nem *Contancière*!

marquis családjával és Kelislau vagy Terislav (ez utóbbi helyesebb) gróf néven 1732. november havában e család egyik nőtagjával házasságra lépett; e nő közelebbi viszonyait azonban nem ismerjük.

Neje halála után György másodszer nősült. Második neje az 1702. körül született *Pinthereau de Bois l'Isle Margit Zsuzsanna*, Cléry en Vexin tulajdonosa.¹ Ez meghalt mint György özvegye 1768. december 23-án Cléry nevű családi birtokán. Hogy Györgynek gyermekei lettek volna, ismeretlen.

Maga György 1756. június 15-én a Páris mellett lévő la Chapelle nevű faluban hirtelen halállal mult ki.² Luynes herceg feljegyzéseiből tudjuk, hogy György azelőtt a Terislav grófi nevet viselte és hogy a francia királytól a Páris város részéről esedékes állami jövedelmekre bekebelezett évi 20.000 livrenyi járadékot kapott.³

d) II. Ferencznek negyedik gyermeke *Charlotte* Prágában született 1706. november 16-án. Ferencz neje akkor a karlsbadi gyógyvizeket használta; az újszülött leány nem sokára ezután valamelyik prágai zárdában meghalt.

Az eddigiek szerint a fejedelmi ág következő nemzedékrendi tábláját kapjuk:

¹ A Pinthereau-család Chaumont en Vexin-ből származik. Nemessége újabb eredetű, habár a család állította, hogy már régóta nemes és hogy egyik ősenek hibája következtében a nemességet elvesztette. János 1581. december 12-én közjegyző Chaumontban; Miklós ugyanott 1592-ben ügyvéd. János „escuyer conseiller et avocat du Roi au Baillage et Comté de Chaumont en Vexin“ kapta 1649-ben a nemességet. Neje Laisné Francziska, kitől János és Miklós nevű fiai születtek. Miklós, ki a sieur de Bois l'isle címet viselte, százados volt a Rambure gyalogezredben. Öregebb János 1666. október 17-én már nem él. Ifj. János (az 1666. február 27-én kelt házassági szerződés szerint) J quesson Francziskával kelt egybe, ki előbb nemés Coquart Miklós chalonsi polgár özvegye volt; e házasságból származott az 1667-ben született Pinthereau János. Laisné Francziska 1692. augusztus 3-án még él és Pinthereau András nevű unokájának gyámjaként szerepel. — ² Moréri, 1753. évi kiadás, IX. 23. — ³ Thaly Kálmán közleményei a Turul-ban (1884. évi foly.)

Ismeretlen					
Zsigmond 1517—1521.	Lajos 1525.	Márton 1525.	György 1525.	Ferencz 1517—1530 szendrői kapitány. Neje: Tomori Katalin. <i>Marjit</i>	
János 1517—1558. zemlénmegyei táblabiro. Neje állítólag: Pongrácz Borbála	György, 1558—1570. szatmári kapitány.			Mihály 1558—1564.	Anna 1550. Férje: Ibrányi János † 1589 előtt.
	Imre	László 1583—1602.	Lajos szül. 1572 kör. † 1612 jan. 3.	Krisztina. Férje: Bölcsői László.	
	Anna 1566—1580. Férje: 1) szászfai Uza Bernát 1557 † 1565 előtt. 2) törteli Kún Bálint 1549—1580.		Judit 1612—1619. Férje: inárcsi Nagy András 1608—1612.		
Zsigmond fejedelem sz. 1544 † 1608 decz 5. 1588-ban báró: 1607-ben Erdély fejedelme. Nejei: 1) 1588 előtt bekényi Alagi Judit † 1591 jul. 29. 2) 1591—92 Gerendi Anna † 1596 - 7. 3) 1596—7. Telegdi Bor- bála † 1616 elején.	Magdolna † 1599 április 1-én. Férjei: 1) erkei Borzási Miklós † 1589 előtt 2) Gerendi János † 1594.		Ferencz 1578—1607 Zemplénmegye alispánja. Neje: 1579—80. Aba nb. lipóczi Ke- czer Dorottya 1588.		
	János sz. 1580 kör. él még 1630 ban. Neje: Lövei Erzsébet † 1645. előtt.		Ferencz 1607—1619. † 1632 előtt.	András 1607—1640 † 1645 előtt.	László 1607—1631.
	Leány 1649. Férje: Aba nb. Bertóti Bálint		Gyermekek 1629.	Nagyimihályi Anna 1632—1641.	Kely Anna 1629—1645.
			Dorottya † 1641 körül.	Gyermekek Férje: vehézi Báncsi Miklós † 1641 után.	
1. Erzsébet † 1607 előtt. Férje 1602 május 19-étől homonnai Druzet Balint † sz. 1577 † 1609. nov. 7.	1. György fejedelem szül. 1593. jun. 8. Neje: 1616. ápril 16. Ratold nb. Lorántfi Zsuzsanna † 1660 ápril 18.	Zsigmond sz. 1595. † 1620 végén. Neje: Ratold nb. Lo- rántfi Mária 1620.	Pál szül. 1596—7 † 1636. márcz. 12. Neje: hetesi Pethe Anna 1628 † 1637. jul. 25.		
Sámuel szül. 1621. jun. 27. é. m. 1621 † 1628. előtt.	II. György fejede- lem szül. 1621. jan. 30. † 1660. jun. 7. Neje: 1643. febr. 3. Neje: somlyai Bátori Zsófia szül. 1629 † 1680 jun. 14.	Zsigmond szül. 1622. jul. 14 † 1652. febr. 4. Neje: 1651. jun. 26. Henrietta Mária pfalcai hercegnő, sz. 1626. jul 7. † 1651. szept. 18-án.	Ferencz szül. 1624. jul. † 1632.	László † 1664. máj. apáca 17. Neje: 1637—1647. Nagyimihályi Erzsébet 1655—1662. <i>1654 II. - 1663. máj.</i>	Anna Mária apáca 1637—1647.
	I. Ferencz fejedelem sz. 1645. febr. 24. † 1678. július 8. Neje: 1666. márcz. 1. Zrinyi Ilona sz. 1643 † 1708. febr. 18.			Erzsébet sz. 1654 Borbála † 1707. nov. 8. 1665. <i>1656. 7/8.</i> Férjei: 1) 1668. febr. 5. gr. Er- dődi Adám † 1668 † br. hav. 2) gr. Erdődi György szül. 1647 † 1712 decz. 27.	
György szül. 1667. okt. † 1667.	Julianna Borbála szül. 1672 † 1717. május 24. Férje: 1691. Aspremont Ferdinánd Gobert sz. 1643 † 1708 február 1.		II. Ferencz fejedelem szül. 1676. márcz. 27 † 1735. ápril 8 Neje: 1694. szept. 26. Hessen-Rheinfelsi Charlotte Amália szül. 1679. márcz. 8. † 1722. február 18.		
Lipót szül. 1696 má- jus 28 † 1700 elején.	József szül. 1700. augusztus 17 † 1738. nov. 10. tm. I. Jozefa Charlotte szül. 1736 decz. 11. † 1780. július 3.		György szül. 1701. aug. 8 † 1756. június 15. Nejei: 1) 1732. nov Bethune leány. 2) Pinthereau de Bois l'Isle Margit Zsuzsanna, szül. 1702 körül † 1768. decz. 23.	Charlotte szül. 1706. nov. 16 † ifj.	